

УЛЛУТҮН-ХАРЧЫБЫТЫН ТҮМҮӨБҮН, КЫТТЫН ТУТТУОБҮН

Бэйэм үп-харчы үерээн суох. Онон сыһарыахын дааны сөл. Ол эрээри санаабылгын, билбилгын туй кэспин, суруйа сылдыар үтэспинэн, баар туһалаарай, олоххо киирээрэй дин бааттан суруйуу.

Дингэр, бу санааларым туһунан өссө Москвадан, Россия бааһынайдарын Х-с сөөгүрттэн кэлэн баран, улуунун ханыатыгар "Кредитнэй кооперативы тэрийэбин" (31.08.99 с.) дин суруйан турарым. Онон бири да сэгээрин, суолта бэрлэлбэтэ. Онон өссө сөгүртэн керер наада буолла. Того? Туох барыта бириэмэтэ кэлэбилэ, өйгө киирдэбинэ, тебө буһардабына уонна "кыныгылаттахха", кыһаннахха сөбөлөнөр. Онон, чэ, быһааран көрүүм.

Тугу барытын харчы хамсатар үйтэ кэлэ. Оттон харчы куруук тийбэт, куруук наада. Баайдарга дааны, даадаһыларга дааны. Кыахтаах дьон мабалайдар өссө каниир. Харчы - табаар. Кини хармаанга сырыттаһына, таллах аныгар, "чулуга" сыттаһына - көннөрү кумааһы. Оттон эргиргэ киирдэбинэ, баанна уурулуннаһына суду үтүстэнэр. Сурун баанна - дуолу, табары оҥороочу буолар. Ол иһин кини тохтоло суох хамсыы, киирэ - тахса, эргиргэ туруохтаах. Ордук ордор харчы.

Оттон ол харчыбыт төлөкү 7 1999 снл баладан иһин 1 күнүнээри тургууан Россия сбербаньыгар 242,5 млрд. солк. уонна 2,4 млрд. доллар нэһилиэнньэ урдарыта сытара. Манн таһынан дойду коммерческой бааннарыгар төһө уурулла сытара биллибэт этэ. ("Манньааттах", 02.12.00.)

Бэйэбитигэр кэлэбин. Улууспут сөгүтөх сбербаннаах. Ордор үлүт - харчыбыт үксэ онно түмүллэр, уурдарыллар. Төһөтүн билбит суох. Төһө да даадаһыбыт, өлүбүт - хааллыбыт дин үнсэргэбиллбит иһин, бэйэбит холбутугар абыаба суох буолуо. Манна, биллэн турар, ол хантан кэлэн элбэх ордорунар үлтээх дьон буолан төһө бэйэлээри уурдарыахпыт дин санаахха эмиз сөл. Ону атын өтүттан ылаахха, үгүстэр бэйэбит билбэтэрбит дааны, ити баанна уурдарылаах курдук тахсабыт.

Чэ, ылан толкуйдаан көрүөххэ. Улуус 300 - тэн тахса бааһынай хаһаайыстыбалара, араас тэрилтэлэр, ол иһигэр "Чурапчы" ТХПК сбербанна сүөгүтэхтэр. Бааһынайдар, чааһынайдар туттарбыт бородууксууларын атын сөгүртүн дааны буоллар "Чурапчы" кооператив баанна көһөрөр. Ону тутаттына баран ылааччы абыаах.

Туттан кэбиһиэхпит дин хастыи эмиз хонук, ый (%-на суох) уурдарылар, эбэтэр ылаахтарына дааны сөгүтүн көрдөөчү ханна барыай? Аны үт - эт туттаран табаарынан (бензиниик, солъяркаан, бурдугунан, саххарынак...) аахсыбылгытын баанна сыһыаннаах курдук санаабылгыт чуолкай. Оттон итин барытын кооператив кэлбит кредит, биллгит элпитин - үлүтүн атылаабыт харчытын сбербанна килдэрбитик атылаһан ааларын аабыстааха, бары дааһы баанга сыһыаннаах, "уурдарылаах" курдук тахсабыт. Манн таһынан үгүс үлэбит хамнаа, сорох пенсия, пособие сбербаннаах кэлэр. Быһата, улууспут үбэ - харчыта үксэ ити бааннан эргирэр. Оттон бу тосударственнай тэрилтэ. Үбэ - харчыта республиканан эргийэн, төрдө Москвадан салаллар.

Ол иһин улууспут, республикабыт сбербаннара төһө дааны үтүгүйдик, барыстаахтык үлэлээбиттэрин иһин, атын регионнар бааннара мөлгөх буолаахтарына, барыстара суураллан, кредит үбэ аһаан, суох буолан иһэрэ чуолкай. Дьэ, ол да иһин баантан ссуда ылар уустук, суумата кыра, биорократия үгүс. Улахан сууманы уун болдоохко биэрбэттэрин кэриэтэ. Вйдовен көрүгү эрэ. Бары бааннар араас көрүгүнэн. Биллэхэ харчыта уурдарыт дин реклама, агитация бөгүтө. Оттон "кредиттэ, ссудата ылан" диэбит суох. Манна бири холобуру аалыым. Илэрээ снл Президентит М. Е. Николаев кэлэ снлдан чурапчыларга биллнннэн 5 мил. солк., биридин киллэххэ 15 - тин тнл. солк. үлэлэр биэрэгэ 6 мйдаах, баара-эрэ 2 %-наах ссуда бэрдэрэн барыта. Харчыта тутэ "Комдрагмет" нөтүө кини сбербанна көспүтэ. 300 - тэн тахса кини тиксэхтээгэр 400 - тэн тахса сайабыллыа киирбитэ. Ыйы быһа бу дьон төһөлөөх күннэрин - чаастарын сүтэрэн (сайын оҥ кэмэ этэ) сүүрбүттэрин-көспүттэрин санаан. Кини баан араас күрүчүктэригэр иһнэн баара-эрэ 27 килл тиксэн хаалыта. Үгүстэр вйдуур иһигит?

Ханнак да экономика, онорон таһаары кредиттэ, исэ ылыкта суох сайдыбат. Аны кэлэн санаахтаах, урукху үөбөр, биллгит ынсырар капиталларбыт, сайдылаах дойдулар бүтүннүүлэрэ наар харчыны күүскэ хамсатан, исэ ылан, исэ биэрэн кыабыраллар эбит. Ордук тыа хаһаайыстыбатын произеодствота бэйэтин айылбатынан дааны, онукука күһэйэр. Үүт үксэ сайын ианар, оуруот өһө, үүһэһитэ, этэ күһүн туттарылар: Сыл

улахан анарыгар аһыланар табаар, бородууксууа суобун тэктэ.

Дьэ, манньк холобурдарым аһалан турарым, улууспут иһигэр ордор, эргиргэр үбэ бэйэбит испитигэр эргитэн туһаныабын дин эһимээхпин. Ону олоххо килдэрингэ бири сүрүн суолунан кредитнэй кооперативы тэрийини буолар. Ол хайдарын үрүт сүрүйан турабын. Кылгатын эттэххэ, биридилээн дьон уонна тэрилтэлэр да кыттыһан тэрийнэхтэрин сөл. Ордор, уурдарар үлтээх абыаах уонна онно кини иһигэр дин санааххыт. Онуоха иһин холобурда аһалыым. Маннайгыта, Хайа эрэ килл (врач, учуутал... бюджет үлэһитэ) төһө дааны кыһаннар, уоллукатын аһин харчытын муһуан, улахаһна туттуом дин, бири 10 тнл. солк. сбербанна уурулар. Ол тутта Россия бас биллгэ буола түһэр, эргиргэ киирэр. Ити харчыны, холобурта эттэххэ, Москва дуу, Дюкуускай дуу киллгэ ссуда ылан илдьэ барар. Иһикс холобур. Хайа эрэ кыахтаах сөгүс бааһынай күһүн хас дааны суобуну, убаһаны, сибиниһэни "Чурапчы" кооперативка туттаран 100 тнл. солк. аахсар. Оттон кооператив эрдэ иһигэ табаарын, уматытын-оһууобун (ТСМ) иһин 30 тнл.мүннэттан тутан хаалар, ордугун иһин сөгүтүгэр сбербанна көһөрөр. Ону бааһынай кэлэн туттаары илбат, хаһаанар. Очотугар бу 50 тнл.мүннэтта эмиз Россияны "баанга" барар буолбатах дуо?

Ол онугар иһигэр баан %-гар харчыларын кредитнэй кооперативка биэрэхтэринэ (көһөрдөхтөрүнэ) кооператив чилиһэ буола түһэлэр, хаһан баарлар мантан ссуда ылар бирөөһө ахтар. Оттон ити 60 тнл. солк. тутта киннэх эрэ ссуда ылан туһаммытын биэрэахтарын сөл.

Аны бу кредитнэй кооперативка "Чурапчы" ТХПК коллективнай чилиһин быһыытынан киирдэбинэ, киллэххэ үүтүтүн, эттэрин туттар бааһынайдар, тыһымнаттан тахса кэтэх хааллар бу кооперативка чилиһин курдук буоллар уонна ссуданан туһаналлар. Кредитнэй кооперативка өссө араас АО, МУП, ПО уо. д. а. тэрилтэлэр эмиз пайы уган киирэхтэрин сөл. Кооператив кыабыран бардаһана улууска тыа хаһаайыстыбатын, ыл экономикаһын өйүүр республикаттан кэлэр кредиттэр эмиз кини нөтүө эрэ түгүлүлүктэрин наада. Очотугар кооператив кыаба, күһэ улаатан улууспут ордор үбүн үксүн бэйэбит испитигэр эргитэрэ барыбытыгар туһалаах буолара мажкүөрэ суох. Манньк кооператива ордук пред-

принимателлэргэ (коммерсаннарга) туһалаах. Холобур, бири атыһыт 50 тнл. солк. исэ ылан тутта сөгүруу эбэтэр онук снригэр тахсан кэдиэлээн эргийтэ, ий иһигэр атылаата да кредиттин төһөрүө. Кооперативка, кыра да буоллар, 9а, улууска нолуок харчыта киирэр, дьонго табаар кэлэр, атыһыт барыстаттар. Түмүгэр табаар элбээн конкуренция үөскээн, сыһа үрдүүрүн тохтотор кыахтаабыт.

Манньк кооперативы тэрийин улахан уустуга суох буолуон сөл. Тэрийэр муһунаах ыһырыллар, устааб ыһыныллар, салалта талыллар. Бастаан утаа үс кийиттэ (председатель, бухгалтер, кассир) ордук иһин наадага суох. Кинилэр үлэллиллэрингэр тимир ааннаах, эрэһиэнкэлэтх динэ - уот дааны крдэһэн себо суох. Хайа эмиз баанга сөгү астардын да бүттэ. Бу талыллыбыт дьонго тиниэ докумуон толлорторун, баан онно көһөрөр.

Бу кредитнэй кооператива эмиз бу принциптан үлэлээн сөл. Уурдарар суумаһын сбербанк онугар дуоһаар даһан кинилэргэ биэрдин да бүтэр. Ону кассир килдэрэн баанга туттарар. Ыларгар кинилэр эи аһыгар чек суруйан биэраллар, ону эмиз баантан баран ылаһын (баар быһа кинилэр кассаларыттан ылаахха эмиз сөл). Ссуда ылар кини докумуона снэ буоллаһына, дуоһаардаһан, чек суруйтаран күнүнэн эмиз ылар кыахтаах. Түмүгэр кредит, ссуда ылар иһин снрдэхтэбит (баан уонна кооператив).

Биллгит, чурапчылар, сүт, кураан эргийбит, кыһаһа бөгү мускуйбут дьон санаһы - бастыһы олохторунуна куруук иһини иһэбит. Чэ, аһы манньк кредитнэй кооперативы тэрийингэ эмиз урутуоһуг эрэ, Того диэтэххэ, манньк кооперативы тэрийин олох көрдөбүлэ буолла. Снэ бири тэриллэхтэрэ, Эрдеһэн дуу, хойуган дуу. Бу туһунан сыһэс снлдан ыһытаһыһыт, ону - наһы ааһыһыт. Сөгүруу тэрилтэлэрин эрэллэр эһиг. Бүтэһигэр бу иһсэн олоххо киниэн кредитнэй кооператив тэриллэрэ уонна туһуһура буоллар, олоһун күрээһигэр снлһигар улуунун бааһынайдара үбүлүүһүк сыһэс делегат онорон ыһыһытарын махталын бэлэтэ, дьонун - снргэм туһугар, кыра дааны буоллар, туһаны онорбут курдук санаһарбар дьонун буолуо этэ.

И. ПОНОМАРЕВ.

Кэлэһик.

Күн киһитэ көмүскэс, айыы киһитэ аһынытас

БАРЫ БИИРГЭ БУОЛУОБУН!

Сага. Дьыл үүнэр түүнүгэр Чурапчы сэлэһинэтин Ленин улуус 95 №-гэр турар уон иһи квартиралаах дьэс олохтоохторуттан умайан эрэллэрин туһунан уоттан сыһыһыр этэрээккэ суһал биллэл киирбитэ. Баһаарынайдар тутта тийэн олохтоохтору эвакуациялаан, маннайгы суһал көмөнү онорбутунан барбытара.

Ол тыһан баран, хо-

мойуох иһин, умайыһа аһара дохсун, күүстээх буолан, дьэс кыһан быһаһаммаха, 12 ыал онлорор дьэстэ суох хааллылар. Ити түбэлтэ саһаланар кэмигэр Сага Дьылы көрсүү культурнай-маассабай дьаһаллара буолэ турар буоланнар, салалта-барыта сонно тутта мизстэтигэр тийэн бастакы дьаһаллары ыһыһынан барбыта. Биридин аһаһынан, киһинэн ол түгэһигэ ким-

ханна баара быһаарыллыбыта. Олохтоохтор үгүстэрэ доһотторугар уонна аймахтарыгар бырааһынныгыһын маһдытты барбыт буоланнар, суох этилэр. Ол иһин турар бэйэлэринэн эрэ хаалан хааллылар, баар-өгтө уолуһан да хаалан улахан мал-сал кыһан быһаһаммата. Бу тахсабыт алдэрхай биллгит барыбыт издээсэ буолар, ол иһин кыс хаар оротугар турар

бэйэлэринэн эрэ хаалыт 12 ыал, чуолкаһтан эттэххэ, барыта 28 киһи, иһи иһигэр 11 оҕо, бэйэлэрин эрэ тус кыһалгаларын курдук санаабакка, сэлэһинэ, улуус бары олохтоохтору күүс-көмө, тирэх буолуох тустаахтыт.

Көмөнү тэрийингэ туох дьаһаллар, ыһыллан эрэллэрий дин үгүстэр иһтэриһиргээн эрдэхтэрэ. Бастакыһанан, тохсунньу 1 күнүгэр

улуус дьаһалтаһыгар суһал муһунаах ыһырыллан, дьону олохтоохтун эһиһинэ көмөнү тэрийин туһунан бөлүгүрүстэрэ көрдө уонна бары эмиз бэйэлэһиттэр үлэллэр снрдэһэн тэрилтэлэрк сыһаарыла, көмөнү тэрийэрэтиһинэ контурубуллуур аһал комиссия састаабын биһэргэһиттэ. Онтон тохсунньу 1-2 күннэригэр сыһаарылыһыт тэрилтэлэр ыһалларынан снлдан, ким ханна баарынан билсэн, кэлэһтэн маннайгы көмөнү онорууу саһааһытара.

(Бүтүүтүн 2 стр. көр).

- тренер, улуус бочуоттаах гражданина.
67. Потапов Инокентий Афанасьевич—СР искусствон үтүөлээх деятеля.
68. Протодиакон Гаврил Дмитриевич—Советский Союз Геройи, аатырбыт артиллерист.
69. Решетников Иван Саввич—вегетарианская наука доктору, профессор.
70. Решетников Петр Михайлович—РФ, СР народнай артиста.
71. Романов Петр Петрович—СР народнай художника.
72. Саввин Андрей Андреевич—Өндөрүүскү Саввин-Фольклору хомуудаачы.
73. Саввин Виктор Афанасьевич—РФ, СР үтүөлээх артиста.
74. Саввин Степан Афанасьевич—Күн Дырибиз—суруйааччы, кино сценарий жазуучусу.
75. Сибиряков Максим Николаевич—СР наука үнөмөттүгү үтүөлөзүк үлөштү.
76. Сивцев Иван Ильич—“Бочуот Знага” орден кавалери, аатырбыт колхоз председатели.
77. Сивцев Иван Степанович—СР наука үнөмөттүгү үтүөлөзүк үлөштү, СР Президенти административтин сыйлаагы.
78. Сивцев Инокентий Иванович—Мытлыкин—наука үнөмөттүгү согуш савин, уус, кудайчы.
79. Слепцов Инокентий Алексеевич—СР үтүөлөзүк архитектору, П.А.Окуновский аатынан Государствоннай биримийиз лауреаты.
80. Слепцов Марк Дмитриевич—РФ народнай артиста.
81. Слепцов Николай Дмитриевич—Тубулаакар-драматург, СР искусствон үтүөлээх деятеля.
82. Соколенков Прохотий Нестерович—скаларган бастагы ухрахтоо врач, Чудалчы Билимдизин төрүтүзүчү.
83. Соловьев Василий Сергеевич—Болот Бөрүт—народнай суруйааччы.
84. Софронов Афанасий Кирикович—РФ “Урмай” ДСО-тун бочуоттаах чилинги, спорт тэрбияччиги.
85. Софронов Михаил Егорович—РФ эргизини үтүөлөзүк үлөштү, улуус бочуоттаах гражданина.
86. Софроньев Степан Феодосиевич—Феодист Софроньев-поэт.
87. Тимофеев Теплоуков Инокентий Гурьевич—аатырбыт филолог.
88. Толстоуков Михаил Семенович—ССРС Государствоннай биримийизин лауреаты.
89. Федоров Михаил Афанасьевич—Социалистический Үлз Герой, тузаччы.
90. Федоров Мухарям Петрович—СР үтүөлөзүк врач.
91. Федосеев Иван Егорович—Досок—суруйааччы. Н.М.Карамзин аатынан биримийиз, П.А.Окуновский аатынан Государствоннай биримийиз лауреаттары, улуус бочуоттаах гражданина.
92. Феосифов Артур Егорович—элчизи атлетикада сөхалатан бастагы спорт мастара.
93. Филиппов Виталий Егорович—геолог-минералогическая наука доктору.
94. Филиппов Егор Михайлович—улуус бочуоттаах гражданина.
95. Филитов Семен Дмитриевич—5 Бойбуой орденнау кавалерлери, СР наука үнөмөттүгү үтүөлөзүк үлөштү, улуус бочуоттаах гражданина.
96. Филиппов Роман Афанасьевич—СР наука үнөмөттүгү үтүөлөзүк үлөштү, улуус бочуоттаах гражданина.
97. Шалдин Алексей Алексеевич—СР тытын калайыстыбанын үтүөлөзүк үлөштү, улуус бочуоттаах гражданина.
98. Яковлев Василий Васильевич—суруйааччы.
99. Яковлев Василий Семенович—Далан—народнай суруйааччы.
100. Яковлев Семен Степанович—Эрилин Эристин—суруйааччы.

БАРЫ БИЙРГЭ БУЛУОБУН!

(Бүтүүтэ.Миннэн 1 стр, көр).

Үсүтүккөн, РКЦ-га ана-
смет анылыына, Төрдүтүккөн
бараткан салымына ийинээр
быры тэрлэткелер сайлаааччы-
ларын сунал муундактар
ыйылыынык. Барыта 25 тэрлө-
т сайлаааччыта кыттылыш
ылан, сүйбөлөтүн, баланынык
аны ырытыпкан барат, "доммун"
тугар көмөмү тэрийнээрн" дик-
тан биыр самзага келэн, уурда-
ылынан тэрбесылар. Манн
сэргэ үрдүкү салалтаарбыты-
гар, СР Президентиин ийинээр
үлөтүн Дикт кэргиз комитеты-
гар | презд. А.А.Накомов
уонна Дюкуускайга олорор би-
ир дойдудалактарбыт "Чурунчы-
түнсүлээрин уо.д.а. заттарыга
сурук бэлэмизин түндүрбөт
Омон үлэ сараланна. Сэл-
кыннэ управленкытыгар бу 1-
ызалык материалнаын көмө-
вондэ тизгын-сабы, ийини-ко-
мусулу тутар суук суукканы эрг-
гичи үлөтүн. Дордубука ха-
рыстабылын үлөтүтэри
өттүлэрнттэн анал көмө
онорулаа сыдыр. Дикт-уо
бөлүпүрөтүн бытээрин
ЖКХ управленкыты кытар

чүлэлзэн, кураанай гурав хавиргалары мсннхэжнн уонна арэндалыан багалаах хаавай-ыттарын катары кэпсэтнн сымдыбыт. Күнннгнн нэнн сымлаас уонна миннэн чугас турар дык кэстэрэ уустук, ол илнн өлөктөхтөрүн кнн ннэртнратын арэндалыан эбэр уларснн багалаахтар бнннгнн катары кэпсэтэргннгэр кердөлөбүт. Аны Ордохс-панан үс өрөбүл күн буолуохтнн өх. Бу күнннэргэ, уосайымнн өрүтүүн дөбөнн, уотан сэрэхтээх буолуу быраабыларын катан дабаны уннубаахтыгар сүбэлкнннт, элекро-гэрмнэлэр туутууга, табакка бужа днэн олус сэрэхтээх буолун! Бнннн уосай дннэлэр подьвнтарыгар мустэр ндэлээх мэлдэх буол-батнх, бу эмнн сүрдэх кут-таллаах, ол илнн өрөбүл күннэргэ рнннэлэр ыгыгылы-антара.

Бу булбул түбэлтэ ани халган дадааны хатылэмнатын тулгуур, уулух уонка сэлэннэбэ бөөс олохтоохторун, билэр-билбэт дьонигу тулгуур хайа са-танар өттүмүн кэмэлөөх буола-арай дьин түмсэртэ ынйра-быт. Алдыркыга түбэлтэ

дьонко көнөлөр ытык
абзһиһэспитиһ кайа да күн үт-
һүмүбүн. Үтүө сэмэллэх,
һизне көрүстэһ буолуобун.

Мария САВВИНА,
куратор сатианинских
управлений начальника,
байгортан
эпиграфизмизатор
компьютеризатор комиссар
директор

КИНИЛЭР ЗЫГИ АМАРАХ
САНААБЫТЫН,
КОМӨБҮТҮН КЭТЭНЭЛЛЭР

Баһазрга булдыммыт
дыңа олохтокторун ис-
тинтэһэни бигэрбэнт:

1. Анна Николаевна Манзарова, "Туллукчаан" утуйаан үлэйтэ, Билигин В.В.Тулеева Западнай уул. 40 №-гэр, 41-823 тел. баар.

2. Ньургуяана Ивгизовна Спирidon Михайлович Мама-роостар, эдэр ыаллар. Спирidon Михайлович ИДБ-О үлэһитэ. И.М.Зверстовка Ойуунускай уул. 17 №-гэр, 41 - 680 тел. ба-аллар.

3. Татьяна Инноцентьев-на, Егор Николаевич Ефремов-

тар, бигр оролцохтор. Үзэлнйр
сирдэрэ-ЖХХ управленнён
уонка "Куоохара" рылж.
Н.П.Гуплевтажхв Восточнай
уул, 26 №-гэр, 41 - 309 тел, ба-
эллэр.

4. Елена Петровна, Иван Иванович Оконешниковтар, түүрт үбөлөөхтөр. Хаанайа үүлсинг сирэ – "Тулуужаан" үүлсинг. И.С. Артемьевтааха Кордэнай уул. 4 №-гэр, 41 - 351 гөл. баалар.

5. Елизавета Романовна Егор Петровна Поповтар. Улсын сурдэр — Маарингийн нэгдсэн хэрэгсэлтэй уулзсан "Мурагч" ТХК Архиваа-аар Ленин уул 71 №-гэр баал-ла.

6. Марна Семеновна Око-
ношеникова. Үлэлнir сирэ — со-
циальной хемүсүл үлрлвни-
ет. М.П.Сндороваса Коркин
уул. 18 №-сэр блас.

7. Лена Михайловна Юрентова, бичир оёлолх. Үзлэн-
нэ сүрээ - "Мазрыкчичан" ТРС.
Е.Д.Солсвеева, Арсласлснэй
уул. 50 №-гэр, 8-с кв. 41-037
тел баалдар.

лир сирдэз- УФУ уонна ТХУ
Бидигил И.М.Окопешниковта
ахка Петровская уул. 35 №-сэр
3-с кв. уонна Е.А.Никоновта
Ленин уул 91 №-сэр бааллар.

9. Мария Афанасьевна
Филиппова, Улзлнр снрз -
РКЦ. М.С.Красильниковза
Колхозчй уул, 17 №-гэр, 41-
267 тел. бээр.

10. Сэргиймаа Кулмын-
нича Соловьева, нийс ороло-
ох. Үлэлнэр снрэ — "Тулпуу-
чан" үлүлээн. И.К.Тимофеева
Ярославский уул 22 №-гэр, 1
кв., 41-723 тел. бэлэлэр.

11, Варвара Егоровна
Сивцова, нини буюунох. Үлэлн-
ир сүрү - "Хэсжил" утуйаан.
Б.Е.Сивцовтасхиз Хэсжилын-
нох уул.19 №-гүр, 41-267 тел.
Багдлар.

Б.З.Иван Иванович Петров,
пенсионер, П.П.Макарьевская
Петровская ул. 17 № гэр, 41-
067 тел. Базар.

СЧЕТ ИУОМЭРЭ:
Управление села Чуралча.
Чуралчинского улуса РС (Я).
ИНН 1430004009
БИК 045835000
РКЦ с. Чуралча.
№ 40643810700002000041.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

● **Үчүгэй киһи туһунан кэпсикит**

СҮҮРҮККЭ СЫСТАН, СИЛЛИЭЛИИН СЫРСАН...

"Киһи барахсан Орто дойдуга туохха эрэ ананан, айылдан кэлэр" диэн кырдыабастар мезнэбэ элбэтэр. Биир дойдубаахтын Иннокентий Егорович Красильниковы көрүстөрбүн, киһи алгыстаах ырыатын-тойугун илтигэрбин, биитэр Дьөгөһөй оёгон кытары эгэрдэһэ сылдьарын көрдөрбүн эрэ ити тыллары өйдөөн-санаан кэлэбин.

Кээсэ 1933 сыл кулун тутар ыйга Иккис Сылан (билигинэн Мугудай) нэһилиэгэр Саадыбай Алааска олохтоох Кырыһыныкыларга сэттис оёгон төрөөбүтэ. Ийэтэ эрэйдээх аччыгы уолугар күн сириг көрдөрөөт, сыыстаран ыалдьан Орто дойдуга олохтон арааспытта. Оччотоогу аас-туор олох, сүт-сэрни сыллара элбэх оёону кэлтэй-кэрэгэй дьылжалаабыта. Ол курдук, 1943 сыллаахха баара-суоба 10 саастаах уол аны аята суох хаалбыта. Үс биригэ төрөөбүт убайдара Дьөгүөр, Уйбаан, Ньукулай ууу-субуу армияга ыгырыллыбыттара, үһүөн эргиллибэ-тэхтэрэ... Төгүрүк тулааһа хаалбыт уолчаан биригэ сыл Одьулууннаабы оёо дьыатигэр, онтон кэлин абаатыгар Никитилэргэ эгэрдэһэн олорон бастаан Сыланна үөрэммитэ, онтон Мугудай сэттэ кылаастаах оскуоланын бүтэрбитэ. Тулааһа уол итинтэн салгыы үөрэнэр кыага суоҕа онон колхоз төһүү үлэһитэ буолбута. Киһи оёо эрдэбүтүн сылгыга сыстааһын бэлэтигэр көрөннөр, сылгыһыттар бэйэлэригэр көмөлөһөнчүһүн ылбыттара. Кэлин Иннокентий Егорович республика бастыг сүүрүк сылгыларын биригэ чулуу сүүрдэччинэн буолбута.

— Оёо эрдэбүтүн "тутум угуох баалаах" кинитэбин, — дири киһи ол туһунан. — Кыра уонна чөлчөккү ыйаһыннаах буоламмын

"бу уолу ат арбаһыгар олордон көрбүт киһи" диэнэр, бастагы ат сүүрдүүбүн Кыайы ыйаһыттан саалаабытым. Онтон ыла 1960-с сыллар ортолоругар диэри ат үрдүттэн түспөт сүүрдээччи буолбутум.

Билигин сааһыран олороммун биллэр сүүрүүстэри бэлэмнэбип ат баайааччылары Н.И.Васильевы—Харагаайы, И.С.Свинобоевы, Г.И.Ивановы кытары биригэ эгэрдэһэн сылдьыбыппын киз туттабын. Саха сиригэр бороода сылгылары бастаан сүүрдүү 1961 с. сааламмыта. Чурапчыга Эрилик Эристин аатынан колхоз председатели М.Р.Яковлев Москвоскай уобаластан алта сүүрүгү ажалтарбыта. Г.И.Шадрин ол кэмгэ жияконтора иһинэн ипподромна үлэлиг сылдьан 300 сылгыттан талан ол алта сүүрүгү ажалыта. Степ, Гредакция уонна Симпатия диэн 4 саастаах тыһы сылгылар этилэр. Ол кэмгэ Союзка иккис миэстэлээх Индус диэн атыыр сонобос Дьоккуускай ипподромугар 1600 миэстэригэ 1 мүн. 45 сек. кэлэн бастыг көрдөрүүлэммитэ. Ити дистанцияга мин Стеби сүүрдүүбүм, көрдөрүүтэ 1 мүн. 51 сек. этэ. Гредакция 1 мүн. 48 сек. кэлэн бастаабыта. Бу сылгылар көрдөрүүлэригэ билигин хайа дабаһы сүүрүктэр ситэ иликтэр.

Ити сыллартан саха бороода сүүрүктэрэ күлүккэ хаалан испиттэрэ. Ол да буоллар сорох сиргэ дьаныһан туран саха аттарын баайааччылар бааллара. Чуолаан Чурапчыга Мандаат, Улаанчык, Дыллыктый, Дьылсаана курдук кэпсэлгэ сылдьар умат тыһалаах сүүрүктэр аатырallара.

—Бороода сылгы абыһах сыл сүүрэр, — Иннокентий Егорович кэпсээниг салгыы, — оттон саха сылгыта 6 сааһыттан 16-гар диэри үчүгэйдик сүүрэр кыахтаах.

Ити Мандаат 12 сааһыгар диэри 1600—4800 миэстэлээх дистанцияларга иннин улаханнаык бизрбэккэ сылдьан тохтообута. Билигин таатталар үчүгэйдик баайар сурактара ийиллэр. Билигинтэн Чыычаах Ойуунускай 100 сааһын туолар улахан ыйаһар, Тааттага тийэнэ 1600 м бастаан турар. Эмиэ уонтан тахса сыл сүүрбүт сындаһыйбат сындаһыһнаах сылгы этэ.

Иннокентий Егорович Дьөгөһөй оёотун, чуолаан сүүрүк, сылгылар тустарынан айаа аһыллан кэпсээтэбинэ, төһө баарар кэпсээнээх ыйыһылааба. Дэлэсэ "сылгы диэн олус өйдөөх киһи тугу дириг барытын истэр", — диэ дуо. Сүүрүк ат арбаһыгар халтаачы ситан, сылгыны кытары биригэ эт-хаан буолан, тыаллыһын сырсан киһи хас да көһү силлиэлиг айаһаатаба. Ону туһулаан саһарбыт хаартыскалар да элбэһи кэпсикиллэр. Мин манна И.Е.Красильников биригэ эгэрдэһэн билиһиннэрдим. Оттон киһи ыйахтарга солбуллубат алгысчыт, тойук-сүт буоларын улуһун дьонго бэркэ биллэлэр. Бахсы нэһилигигин былыргытын киниттэн ордук билэр киһи суохха дылы. Ол өссө эдэр сылдьан Бахсыга И.Ф.Решетников кырдыабаһа күтүөт буолан хэлэбүттэн сааламмыта. Иван Федорович Бахсы дьонун-сэргэтин аа уустарын уонтан тахса көлүөнэбэ диэри билэрэ эбитэ үһү. Хомойуох иһин оччолорго биригэ үөрэхтээх бу кырдыабастан ону суруула хаалбатах. Иннокентий Егорович да киниттэн истибиллин умнан-тэмнэн эрэбин дири. Иннокентий Егорович кэргэнэ Надежда Ивановна эмиз сценаттан түспөт ырыаһыт. Кинилэр билигин Толоонно оёолорун кытары эгэрдэһэн бончоттаах сыһыалаһа олоролор. Алгыс баһа сылаах, нус-хас олох үйэни уһатар, чэгиэниг-чэбдиктик сылдьыт дуу, дойдум дьонго Красильниковтар!

Уйбаан БАХСЫЛЫРАП.
Бороон.

● **"Үтө дьыала" хамсааһына салганнын!**

ОБОЛОР ТУСТАРЫГАР

Үүнэр үйэни көрсө Мырыла орто оскуоланын үөрэтэр-интэр коллектив итиннэ үөрэнэр оёоллох төрөппүттэр уу харчынан үп уган, барыта 44 тыһ. 100 солк. суумаһаах Сага Дьыллаабы бэлэһи онорон оёолорун үөртүлэр. Ол иһигэр 24 тыһ. 500 солк. звукоусилитель, 4 тыһ. 600 солк. японскай магнитофон, итиннэ 10 тыһ. солк. суумаһаа үөбүк арааһын ыллылар. Бу курдук төрөппүттэр күүстэринэн араас дьаһаллар буолаллара үөскэ кубулуйда. Холубур, күһүн 15 оёо холкутун олорон дьарыктанар балаһан-библиотеканы тулуттара, алын сүһүөх оскуола дьыатин элсэйдээбиттэрэ. Оскуола дьыатэ 1968 сыллааһы тутуу. Итигэр ситимэ эргэрдэ, капиталыч өрөмүөн да ытыллыбатаа быданнаата. Онон тонор-хатар куттал мэлдьи суоһуура кистэл буолбатах. Үөрдэх тохотуулар да күнүрээ баар буоллулар, оттон ол үлэбэ-хамнаһа, үүнэр сүһүөх ынчат доруобуйатыгар даһны итиннэ бу соторутааһыта 7 сыллаах экспериментальнай үлэтин Үөрдэх министерствотыгар ситиһилээхтик отчуоттаан ылбыт хайысхатынан салгыы үлэһиер бырааптаммыг педколлектив айымнылаах үлэтигэр охсуута өйдөнөр.

Улуус салалтата уонна үөрдэх управленигга үгүөрү собуус үбү көрөннөр оскуолабыг дьыатин онорууга көмөлөстөллөр, нэһилигэнээ бэйэтигэн кыалларын оноруох этэ.

Анатолий ХРИСТОФОРОВ.

● **Сиэр-майгы тематыгар**

УОРАН ДЬОЛЛОММУТ СУОХ

Дьэ, сүрдээх бабайы, Сага Дьыл бырааһыныһа үүнээри аһай турдаһына, ах-сылык 30 — үүнүгэр олбуорун иһигэр киирэннэр палисадникпыттан гүөрт сыллааһыта олордүүлүбүт бэспин тосту тардан илдьэ барбыттар! Уолум эрэйдээх бу бэйи олордот, ый буолан баран күн сириттэн күрэммитэ. Онон, баһым эрэ хаалан, кинини санаата, кыһыннары күөбүнэн чөлгөйө турбута, сана ситэн силгилээһи лабааланан испитэ... Суоллаан көөртүм "Аартык" маһаһыг диэки барбыттар. Уонна сыллааһыта эмиз маһаһыг биригэ бэспиттэн маһаһыг, Өлбүт киһи хэриэс маһын уоран илдьэн бырааһыныһык киир-

гэлэ оностор айыһыта бэрт буолбатах дуо? Уоранчы бэйи хантан ажалыһыт туһунан дьонугар туох диэн кэпсээбитэ, быһаарбыта буолуой? Бука, тыаттан ажалыһыт туһунан сыһыалаатаба.

Кырдыабаһа киһи үчүгэйи санаабатаһым чуолкай, ону өйдөөх, атын да дьонго аны маһык куһаған быһыы хаһан да хатыламматыгар баһарабын. Ол иһин, олустук хомойон — хоргутан бу улууһум хайыатынан бар дьонум истинтигэр-билиһтигэр таһаарабын.

Иван КСЕНОФОНТОВ,
тыһы уонна үлэ ветерана.
Чурапчы сэл.

уол ибүт, куттаммыт оёо хантан чаккыра уйманыһытана түспүтэ. Оо, ама, мин кырачааһым саната дуо? Сил-сибилигин аһай ыалларын оёолорун кытары үөрдэ-көтө оонньуу, тулуктана көтө сылдьыбыта диһ... "Ийээ, быһыһаа, ийэккээм, абыраа!" — диэн сурахтээх эрэ тулуйбат хайыһы кытары гүөрт оёоттон саамай кыра-

чекскай отделенигга илдьэн биэрбитэ. Хага, билиги дьолбутугар, ол сааһа хирургическай отделение Хатылы баһаһыһыгар көһөн тахсан үлэлиг олооро.

Үлүн хэмкэ эһтэнэн, тириитин бизс төгүс сүллэрэн, сэттэ төгүл тириг олордутун курдук ыарахан операцияны этэнигэ аһан оёом, Костиһым, билигин дьыатигэр олорон

риттэн туох кыаллары-кыаллыбаты барытын онорбуттара. Салгым Дьоккуускайга уокка ситиһи Кинигэр эһтэнэн киһи-хара буолбулут. Киһи барахсан этэ-хаана эмсэһэлээн, ыксаан сытар кэмгэр саамай туттаах тыһы угаччы донор эһитин иһи онно бастаан өйдөөбүтүм. Кинилэр курдук, үтүөһөн көрсүн дьон баар буоланнар, билиги

баһыһыгар В.М.Тимофеева, бары аймактарыһыгар, биригэ үөрдэммит дөһөтторбутугар, үрүг халааттаах ааньыларбыһыгар, донордарбыһыгар, чуолаан кэргэнниг У.Д., А.А.Половотарга, ыкса ыалларбыһыгар, туөлбэбит ама-рах-аһыныһа дьонноругар бука барыһыгар мугура суох махтаһытын этэбит. Эһиги бары үтүө санааһытынан, көмөүтүнэн билиги кырачааһыт Кости атаһар турда. Эһиги сахлыт сыһаас, алгыстаах сыһааһыт сарданатынан оёобут өссө салгыи эһтэнэн олох дьолун толору биллэһэр бизэтик эһтэнэн турамыһы, күндү көмүс чымаахтын түтэхтэр көгөһөн, ыксары кууһан олорон, дьыа кэргэниг аатыттан сүгүрүдэһи, үүммүт Сага Дьылынан, Сага Үйөһөн, Танара уола Христос төрөөбүт Ороһуослатынан үтүөнү эрэ баһарабын!

Марфа ЧИЧИГИНАРОВА.

Хатылы.

КҮН — ЫЙ БУОЛБУТТАРГА МАХТАЛ!

Был, Костиһыт, уот кутааны бүрүнэн бу сүүрэн иһээхтирэр. Мин туох баарбынан угары сүүрбүтүм... Сынныһагс би-илиттэн үөһэ өттө хара хорунан бүрүлүбүт оёобун бырастыһаа суулааммын, көтөхлүтүнэн уулуссага сүүрэн тахсыбытым. Оёом эрэйдээх ыһыктыһырын быһыһыгар: "Маама, куттанма", — диэхтирэр. Чугас ыалларым истэннэр, ким телефоннуу, ким транспорт көрдөһө сүүрбүттэрэ. Семен Аржаков тракторынан ситэн хирургич-

ескай отделениега үөрдэһэн ээр.

Билиги оёобут баһыһаа киириһэбиттэн мүнүүтэни даһаны мүлчү тутпакка, өлөр олүү дьыкы тыһыраһыттан төлө туттарар тулуттар охсуһуу сааламмыта. Күннэри-түүннэри утуйары-соньанары умнан, туох баар сагабылларын, күүстэрин ууран хирургическай отделение үлэһиттэрэ — санитаркалар, мед-сиестэрэлэр, хирурдар бары биригэ киһи курдук эрдээхтик туруннар бэйэлэ-

оёобут эрэ буолуо дуо, төһөлөөх элбэх киһи үрүм тыһына өрүһүлээн, олоххо эргиллэр үөрүүтүн билбэттэрэ буолуой? Костигэ түөрт ый устата биригэ күнү көтүһпэккэ хаан куттаран сылгыта. Билиги кыһалдаһытын өйдөөн, төһө да илэһэ суох буоллар улахан көмөнү онорбут Ил Түмэн депутатыгар А.И.Поиссеева, нэһилигит дьаһалтатын баһыһыгар У.Н.Агласова, дьыа кэргэн специалистыгар В.Д.Федорова, Алаһар дьаһалтатын

Таатта үрэх үрдүгэр, хатын чараһа тулаһаан турар туөлбэтигэр бөһүөлөк уһугар таптаан олохсуйан олоробут. Бу биригэ сыл анараа өттүгэр буолбүт түбэлтэ.

Программа телевидения с 8 по 14 января 2001 года

ПОНЕДЕЛЬНИК, 8 января

1-я программа. Канал ОРТ.

08.00 Новости.
08.20 Фильм "Д.Артанан и три мушкетера".
09.40 "Дисней-клуб". "Алладин".
10.05 Пока все дома.
10.45 Мультсериал.
11.10 "Ералаш".
11.25 Фильм "Золотое путешествие Сиддхарты".
13.10 Седьмое чувство.
14.00 Звезды танца на ОРТ.
15.00 Новости.
15.15 "Дисней-клуб: Чип и Дейл".
15.45 Юбилейный концерт "Прощай, двадцатый".
18.00 Вечерние новости.
18.20 "Пираты XX века". Спецрепортаж.
18.45 Фильм "Красотка".
21.00 ВРЕМЯ.
21.40 Триллер "Хищник-2".
23.40 "Сидней и не только...".
Спортивные итоги 2000 года.
00.10 Марина Влади в знаменитом фильме "Колдунья".

2-я программа. Канал "Россия"

07.30 Мультфильмы.
08.15 Фильм для детей "Сказка о царе Салтане".
09.40 "Доброе утро, страна!".
10.30 "АНШЛАГ" и К.
11.35 Фильм "Виват, гардемарины!".
14.00 ВЕСТИ.
14.20 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ.
15.25 Вокруг света.
16.25 "Два роля".
17.25 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.

ЯКУТСК

17.55 Программа передач.
18.00 Дальний Восток.
18.30 "Туннук" катерера.
18.50 "ТВ-СПОРТ". Олимпийской Сидней.
19.30 Рождественская елка.
Канал "Россия".
20.00 ВЕСТИ.
20.20 "АНШЛАГ" и К.
21.30 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Хуф.
23.10 "Звездная ночь в Камергерском".

3-я программа. Канал "Россия"

17.55 Боевик "Крестовозврат".

ВТОРНИК, 9 января

1-я программа. Канал ОРТ.

06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Воздушные замки". Сериал.
10.15 "Что? Где? Когда?" Финал.
12.00 Новости.
12.15 Телеканал "Добрый день".
13.10 Приключенческий фильм.
"Мушкетеры двадцать лет спустя".
14.30 Док. детектив "Восвращение Богоматери". Дело 1992 г.
15.00 Новости.
15.20 Царь горы.
15.45 "... До 16-ти и старше".
16.20 Мультсериал "Покемон".
16.45 "Ералаш".
16.55 "Воздушные замки". Сериал.
18.00 Вечерние новости.
18.15 "Все путешествия команды Кусто".
18.55 Как это было. "Золото советского футбола. 1956 год".
19.40 Унесенные ветром в сериале "Скарлетт".
20.45 "Спокойной ночи, малыши".
21.00 ВРЕМЯ.
21.40 Фильм "Сказочный подарок".
23.10 Программа "Циклизация".
23.40 Комедия "Баффи".
00.35 Ночные новости.

2-я программа. Канал "Россия"

05.00, 07.00, 08.00, 09.00 "Вести".
05.15, 06.30, 07.50, 08.30 "Доброе утро, Россия!".
06.20 Семейные новости.
06.30, 07.50, 08.30 "Доброе утро, Россия!".
06.50, 08.50 Городские новости.
07.30 Бюро вопросов, бюро ответов.
09.15 Мультфильмы.
09.35 "Телепузика".
10.00 "Мануэла".
11.00 Вести.
11.30 "Санта-Барбара".
12.20 "Что хочет женщина".

13.00 Новая "Старая квартира".
14.00 Вести.
14.30 "Селеста". Телесериал.
15.20 "Луиза Фернандо". Телесериал.
16.15 Мультсериал.
16.25 "Друзья-II". Телесериал.
17.00 ВЕСТИ.

ЯКУТСК

17.30 Программа передач.
17.35 Немного о Японии.
18.05 Чуратхылаабы физкультуры института.
18.45 Видеозарисовка.
18.55 "ТВ-СПОРТ". Олимпийской Сидней.
19.15 "Лена-ТВ".
19.30 "Саха сирэ -- Якутия".
19.50 Реклама.

Канал "Россия"

20.00 ВЕСТИ.
20.30 ПОДРОБНОСТИ.
20.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Прикл. фильм "Пираты".
23.00 ВЕСТИ.
23.30 Мир сегодня.
23.40 Телесериал "Профиль убийцы".
00.35 МУЖЧИНА И ЖЕНЩИНА.

3-я программа. Канал "Россия"

17.30 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. Фильм "Давид".
19.00 История любви.

СРЕДА, 10 января

1-я программа. Канал ОРТ

06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Воздушные замки". Сериал.
10.15 Сериал "Скарлетт".
11.15 Сериал "Все путешествия команды Кусто".
11.45 "Ералаш".
12.00 Новости.
12.15 Телеканал "Добрый день".
12.55 "Мушкетеры двадцать лет спустя".
14.20 Как это было. "Золото советского футбола". 1956 год.
15.00 Новости.
15.20 Зов джунглей.
15.45 "... До шестнадцати и старше".
16.20 Мультсериал "Покемон".
16.55 "Воздушные замки". Сериал.
18.00 Вечерние новости.
18.15 "Все путешествия команды Кусто".
18.55 Человек и закон.
19.40 Сериал "Скарлетт".
20.45 "Спокойной ночи, малыши".
21.00 ВРЕМЯ.
21.50 Фильм "Куда приводят мечты".
23.55 Виктор Цой. Посвящение. Концерт в "Олимпийском".
00.40 Прикл. комедия "Баффи".
01.35 Ночные новости.

2-я программа. Канал "Россия"

06.00, 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
06.15, 06.30, 08.40 "Доброе утро, Россия".
06.20 Семейные новости.
06.50, 08.50 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ.
07.30 "Бюро вопросов, бюро ответов".
07.50, 09.15 Черным по белому.
08.30 ПОДРОБНОСТИ.
09.20 "Дежурная часть".
09.35 "Телепузика".
10.00 "Мануэла". Телесериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.30 "Санта-Барбара". Телесериал.
12.20 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. "Что хочет женщина".
13.00 ДНЕВНОЙ ЭКРАН: "СТАРАЯ КВАРТИРА".
14.00 ВЕСТИ.
14.30 "Селеста". Сериал.
15.15 "Луиза Фернандо". Телесериал.
15.10 Мультсериал.
16.25 "Друзья-II". Комедийный телесериал.
17.00 ВЕСТИ.

ЯКУТСК

17.30 Программа передач.
17.35 Ова уонна оло спордун сылыгар.
17.45 2000 добрых дел.
18.15 "Дальний Восток".
18.45 Кам.
19.15 Юмчат телеканала.

19.30 "Саха сирэ -- Якутия".
19.50 Реклама.

Канал "Россия".

20.00 ВЕСТИ.
20.30 ПОДРОБНОСТИ.
20.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. "Пираты". Прикл. фильм.
22.50 Семен Альтов "Обо всем".
23.00 ВЕСТИ.
23.40 Мир сегодня.
23.40 Телесериал "Профиль убийцы".
00.30 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Комедия "Не говорите даме 'нет'".
02.05 "Дежурная часть".

3-я программа. Канал "Россия"

17.30 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. "Библия". Фильм "Давид".
19.00 "История любви".

ЧЕТВЕРГ, 11 января

1-я программа. Канал ОРТ

06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Воздушные замки". Сериал.
10.15 Сериал "Скарлетт".
11.15 Сериал "Все путешествия команды Кусто".
11.45 "Ералаш".
12.00 Новости.
12.15 Телеканал "Добрый день".
12.55 "Мушкетеры двадцать лет спустя".
14.20 Человек и закон.
15.00 Новости.
15.20 Программа "100%".
15.45 "... До шестнадцати и старше".
16.20 Мультсериал "Покемон".
16.45 "Ералаш".
16.55 "Воздушные замки". Сериал.
18.00 Вечерние новости.
18.15 Сериал "Все путешествия команды Кусто".
18.55 Программа "Процесс".
19.40 Сериал "Скарлетт".
20.45 "Спокойной ночи, малыши".
21.00 ВРЕМЯ.
21.50 Комедия "Меняпы".
23.35 Программа "Формула власти".
00.05 Комедия "Баффи".
01.00 Ночные новости.

2-я программа. Канал "Россия"

06.00, 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
06.15, 06.30, 08.40 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ".
06.20 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
06.50, 09.50 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ.
07.30 "Бюро вопросов, бюро ответов".
07.50, 09.15 "Черным по белому".
08.30 ВЕСТИ ТАМОЖНИ.
09.20 "Дежурная часть".
09.35 "Телепузика".
10.00 "Мануэла". Сериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.30 "Санта-Барбара". Сериал.
12.20 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. "Что хочет женщина".
13.00 ДНЕВНОЙ ЭКРАН: СТАРАЯ КВАРТИРА.
14.00 ВЕСТИ.
14.30 "Селеста". Телесериал.
15.20 "Луиза Фернандо". Телесериал.
16.10 Мультсериал.
16.25 "Друзья-II". Комедийный телесериал.
17.00 ВЕСТИ.

ЯКУТСК

17.30 Программа передач.
17.35 Концерт.
17.55 Экономика и жизнь.
18.15 Молодежный Телеканал.
18.35 62-я параллель.
19.05 "Бек ухурааһыт" -- якутскому. Наука Якутии в XX веке.
19.30 "Саха сирэ -- Якутия".
Канал "Россия".
20.00 ВЕСТИ.
20.30 ПОДРОБНОСТИ.
20.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Фильм "Пираты".
22.45 Семен Альтов "Обо всем".
23.00 ВЕСТИ.
23.30 "Мир сегодня".
23.40 Телесериал "Профиль убийцы".
00.35 "Дежурная часть".
00.45 ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА.
3-я программа. Канал "Россия".

17.30 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. "Библия".
19.00 "История любви". Сериал.

ПЯТНИЦА, 12 января

1-я программа. Канал ОРТ.

06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Воздушные замки".
10.15 Сериал "Скарлетт".
11.15 Сериал "Все путешествия команды Кусто".
11.45 "Ералаш".
12.00 Новости.
12.15 Телеканал "Добрый день".
12.40 "Мушкетеры 20 лет спустя".
Заключительная серия.
14.25 "Смекопанорама".
15.00 Новости.
15.20 Фильм "Чингизхан Большой Змей".
16.40 "Ералаш".
16.55 "Воздушные замки". Сериал.
18.00 Вечерние новости.
18.15 "С легким паром!".
19.00 Док. детектив "Предатели в мильейских погонах. Дело 2000 года".
19.40 Поле чудес.
20.45 "Спокойной ночи, малыши".
21.00 ВРЕМЯ.
21.55 Комедия "Этот безумный, безумный, безумный, безумный мир".
00.40 Ночные новости.
00.55 Мелодрама "Женщина для всех".

2-я программа. Канал "Россия"

06.00, 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
06.15, 06.30, 08.40 "Доброе утро, Россия!".
06.20 Семейные новости.
06.50, 08.50 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ.
07.30 "Бюро вопросов, бюро ответов".
07.50, 09.15 "Черным по белому".
08.30 "Тысяча и один день".
09.20 "Дежурная часть".
09.35 "Телепузика".
10.00 "Мануэла".
11.00 Вести.
11.30 "Санта-Барбара".
12.20 "Что хочет женщина". Ток-шоу.
13.00 "Старая квартира".
14.00 ВЕСТИ.
14.30 "Селеста".
15.20 "Луиза Фернандо".
16.15 "Том и Джерри".
16.25 "Друзья-II".
17.00 ВЕСТИ.

ЯКУТСК

17.35 Лик.
18.05 "Таван".
18.20 "Чол олох тускула". Алабас афэр.
18.50 "Добрый вечер, Якутск".
19.30 "Саха сирэ -- Якутия".
Канал "Россия".
20.00 ВЕСТИ.
20.30 ПОДРОБНОСТИ.
20.50 "Пираты".
22.50 Комедия "Личная жизнь королевы".
00.10 "Записки нетрезвого человека".
01.05 "Дежурная часть".
3-я программа. Канал "Россия".
17.30 "Соломон". 2-я серия.
19.00 История любви. Сериал.

СУББОТА, 13 января

1-я программа. Канал ОРТ

08.00 Новости.
08.20 Программа "100%".
08.47 Мультсериал.
09.00 "Альф".
09.30 В мире животных.
10.10 СМАК.
10.30 "Смекопанорама".
11.15 Комедия "Легкая жизнь".
12.55 Седьмое чувство.
13.35 "Играй, гармонь любимая!".
14.05 Здоровье.
14.45 Сокровища Кремля.
15.00 Новости.
15.10 "Китайский городской".
16.05 "Дисней-клуб".
16.35 "Вкусные истории".
16.45 "Чтобы помнили...".
17.25 Женские истории.
18.00 Вечерние новости.

18.15 Новогодние приключения "Ускоренной помощи".
19.00 "Ералаш".
19.10 "Коломбо" отправляется в колледж.
21.00 ВРЕМЯ.
21.40 Суперкомедия "Один дома-2".
23.55 Фильм "Формула любви".

2-я программа. Канал "Россия"

07.30 "Диалоги о рыбалке".
07.55 Фильм "Черная курица, или подземные жители".
09.10 "Золотой ключ".
09.30 "Телепузика".
10.00 "Доброе утро, Страна".
10.45 "Сто к одному".
11.30 Сам себе режиссер.
12.00 "Каламбур".
12.30 "Почта РТР".
13.00 "Комиссар Рекс".
14.00 Вести.
14.20 Лирическая комедия "Семья напрокат".
16.00 "Международная панорама".
17.00 Пресс-клуб.

ЯКУТСК

18.10 "7 дней столицы".
18.20 Программа корпункта НВК "Саха" в Москве.
18.35 "21-е yüzyıl -- эрааллэстик".
Верхоянский улус.
19.15 "Лена-ТВ".

Канал "Россия"

20.00 Вести.
20.20 "Городок".
21.00 "АНШЛАГ".
23.45 Комедия "Новый Одеон".
3-я программа. Канал "Россия".
18.00 Моя семья.
19.00 "Затерянный мир". Телесериал.

ВОСКРЕСЕНИЕ, 14 января

1-я программа. Канал ОРТ.

07.45 Слово пастыря.
08.00 Новости.
08.15 Армейский магазин.
08.55 "Дисней-клуб".
09.20 Утренняя звезда.
10.10 "Нелугуевые заметки" с Д.Крыловым.
10.30 Пока все дома.
11.10 "КВН-2000".
13.15 "Охота на Покемона". Японский репортаж.
13.40 Клуб путешественников.
14.20 "Эх, Семеновна".
15.00 Новости.
15.10 "Китайский городской".
16.05 "Дисней-клуб".
16.35 Умницы и умники.
17.05 Живая природа.
18.00 Вечерние новости.
18.20 "Ералаш".
18.25 Комедия "Королева бензokolонки".
20.00 Фильм "Водный мир".
22.30 ВРЕМЯ.
23.45 "Пираты XX века". Спецрепортаж.

2-я программа. Канал "Россия"

07.30 Фильм-сказка "Три орешка для золушки".
08.55 Русские лото.
ЯКУТСК
09.40 "Туннук".
10.55 "Баллада о временах".
10.55 "Сардана".
11.25 "Бизончик".

Канал "Россия"

11.55 "Городок".
12.25 Федерация.
13.10 Парламентский час.
14.00 ВЕСТИ.
14.20 Диалоги о животных.
15.20 "Вокруг света".
16.15 "Два роля".
17.10 Сам себе режиссер.
17.45 Комедия "Безумный день монтера".
18.55 Фильм "Бальзак. История страсти".
22.20 Комедия "Женя из Майами".
00.00 "Зеркало".
01.20 Музыкальная программа.

3-я программа

09.35 "ТВ Бинго шоу".
10.30 "Доброе утро, страна!".

ОБОЛОРБУТ СУРУЙАЛЛАР

ТҮЯ ХАҢААЙЫСТЫБАТЫН НЭДИЭЛЭТЭ

Билиги оскуолабыт — агро-оскуола. Ол иһин сыл ахсын түя хаһаайыстыбатын нэдиэлэтэ үрдүк таһымнаахтык, интэриэһинэйдик ааһар. Ааспыт сылга эмиэ элбэх дьаһаллар ыытылыннылар. Алын, орто, үрдүкү сүһүөх кылаастарга түс-түһүмнэн конкурстар, күрэхтэһиилэр, викториналар буоллулар.

Орто сүһүөх кылаастар түя хаһаайыстыбатыгар аналлаах викториналарга, айар үлэлэр, уруһуйдар конкурстарыгар күрэстэһилэр. Түмүгэр саамай элбэх очколаах 7 "а" кылаас коллектива бастагы мистэстэ тахсан үөрдүлэр кеттүлэр. 8-9 кылаастар оболоро оттон-мастан, ооруот астарыттан би-

иртэн-биир дыккити оһоһуулаах композицияларын быысталаастылар. Онно 8 "а" кылаас оболоро тииг мас хатырыгыттан өнөрбүт "Өлүөнэ остуолбалара" дьин үлэлэрин үгүс киһи сөбүлээтэ. Быысталааны керүү түмүгүнэн "Сага сахалар олохторо" дьин 9 "б" кылаас оболорун композициялара саамай улахан биһирэбили ылан минньигэс тордунан наһараадаланна.

Үрдүкү кылаас оболоро научнай үлэлэргэ күрэстэһилэр. Онно араас темалаах үлэлэртэн "Расчетливые хозяева" номинацияга 10 "а" кылаас коллективин үлэстэ, 11 "а" "Экономные хозяева", 11 "б" "Практичные хозяева"

номинацияларга бастаан үөрүүлэрэ үрдээтэ.

Түя хаһаайыстыбатыгар аналлаах нэдиэлэ түмүгэр агроцикл, оскуола администрацията научнай үлэһэн дьарыктанар оболору өйүүр, хөмөлөөр төрөппүттэртэ И.И.Понсеева, И.И.Анемподистова, В.Н.Федулова, Г.Г.Романова, С.С.Тригорьева, И.Хожанова, Д.В.Гурьева махталларын тирэтилэр, грамоталары туттардылар.

Билиги, оболор, бу нэдиэлэттэн олус элбээн эбинибит, билибинит, керүүбүтүн ханаттыбыт.

А.НИКОНОВА, Ш.ОКОНЕШНИКОВА, 7 "а" кылаас үөрэнээччилэрэ.

НАУКА КИРИЛИЗЭН ДАБАЙАЛЛАР

Билиги оскуолабытыгар оболор научнай үлэһэн дьарыктаналлар. Республикага, улуустаагы конференцияларга араас темаларга, ордуқ агроцикл, механизация салааларыгар дакылааттары суруйан кытталлар.

1999—2000 сс. үөрэх дьылыгар улуустаагы эдэр техниктар быысталааларыгар I мистэти ылбыттар. Онно Анемподистов Кеша, Федулов Коля, Хожанов Дима, Понсеев Владимир, Корякин Петя, Карпов Толя, Захаров Ваня үлэлэрэ үрдүктүк сыаналаммытара уонна салгыы республикатаагы быысталааҕа кыттар чыэскэ тикси-

биттэрэ. "Түя сириг оскуолатыгар наука сайдыыта" дьин республикатаагы конференцияга Федулов Коля уонна Иванов Дима кыттаннар Саха Республикаһын түя хаһаайыстыбатын наукаларын сибидиэтэлистибэтин ылбыттар.

Ааспыт күһүн буолбут "Интеллектуальный потенциал молодежи — село XXI века" дьин республикатаагы научнай практикаһай конференцияга билиги оболорбут эмиэ үрдүк ситиһилиэри көрдөрбүттэрэ. Экономика салаатыгар суруйбут Дима Гурьев үлэстэ (салайааччы М.Т.Макарова) жюри биһирэбилигн ылбыта. Оттон механизация салаатыгар Дима Хожанов I мистэстэ, Кеша Анемподистов, Коля Федулов биригистээх мистэстэргэ тигистилэр. Бу оболору бэлэмнээбит учуутал И.Г.Корякин дьаныардаах үлэһин түмүгэр анал грамотанан, настольнай матээлинэн наһараадаланна.

Соторутааҕыта улуустук киинигэр буолан ааспыт "Кэлэр кэмгэ харды" научнай конференцияга билиги оскуолаттан сэттэ оҕо кыттыбыттан түөрт үлэ биһирэммитэ.

— Марианна КОРЯКИНА, Нина ФИЛИПОВА, Дирин агро-оскуолатын үөрэнээччилэрэ.

МАННАЙТЫ СҮРЭХТЭНИИ

Билиги оскуолабытыгар оҕо дьосурун сайыннаар араас куруһуоктар ыытыллаллар. Олортон биир бастыһынан И.И.Полов салайар "Кэлэн кул" куруһуога буолар. Манна оболор артыыс уустук үлэһин үөрэтэллэр, этгэринэн-хааннарынан биллэлэр, бастагы холонулары оһороллор.

Соторутааҕыта о-

скуолабытыгар концерт көрдөрдүлэр. Онно бастагы чааһыгар оболор биир-биир тахсан ис сүрэхтэриттэн кыһаллан, сүрдүккит уобарастаан биллиилээх саха поэттарын хоһооннорун аахтылар. Оттон, билигин олох уустук түгүннэриттэн быһа тардан сценалары көрдөрдүлэр. Билиги көрө олорон: "Ама, бу билиги оболор-

бут дуо?" — дэһэ-дэһэ ытыспытын харыстаа-бакка таһынныбыт.

Балтыларбытыгар, бырааттарбытыгар инникитин элбэх сана ситиһиилэри, кизит билигин, арыһылары, талааннара өссө арылларыгар бастардыбыт.

С.СЕДАЛИЩЕВА, Одьулуун орто оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччигэ.

"МИН 2030 СЫЛГА"

(Хадаар I сүһүөх оскуолатын 3 кылааһын үөрэнээччилэрин өйтөн суруйууларыттан.)

Давыдов Гена: "Мин сааһым 9. Отут сылтан 39 саастанамын. Улааттахпына Ийэ дойдубун кемүүсүөхпүн, милиция үлэһитэ буолуохпун баһарабын. Төрөөбүт Чуралчыбар олоруом, кэргэннэһим, түөрт оболонуом: икки кыыс уонна икки уол. Таас дьылэһинэхпин, түөрт массыына-лаһыахпын баһарабын. Өссө дойдубут улаарынан, суолбут асфальт

буолуон, маһаһыннар, ырыһынар элбэхтэрин, арааһынай метро, порт уонна флот баар буолуохтарын баһарабын. Тобус омух тылын баһылам".

Софронов Дьулу: "Мин улааттахпына летчик буолуом. Куорааха таас дьылэһинэм, омух массыынаһын атыылаһыам уонна кырдыас-тары таһыам. Билиги бары улаатан таас суол тутуохпун, бөһүөлэҕитин куорат оһоруохпун".

Лукис Айаан: "Мин улааттахпына тракторист буолуом, мас дьин тутту-

ом, элбэхтик үлэһим. Билиги улааттахпытына асфальт суоллаһыахпын, оҕом үмүгэй үөрэхтээх буолуон баһарабын".

Николаева Айына: "Мин улааттахпына кыыллары эһтиэр, көрөр-харайар врач буолуом. Дьоккуускай куоракка олоруом, икки оболонуом. Дойдубут климата уларыйыан баһарабын, сайдымдаах, культурнай буолуон баһарабын. Английскэй тылы үөрэтэн баран Англияга барыам этэ".

Ааспыт сыл алтынньы 20 күнүгэр оскуолабытыгар Ийэ күһүн бэлэстээбиллэит. Бу күн бары кылаастарга ийэлэргэ аналлаах чыэстээһиннэр, күрэхтэһиилэр буолбуттара. "Мин ийэм". "Билиги дьин кэргэн кизин туттар килитэ — эбэбит" дьин темаларга өйтөн суруйууга конкурс ыытыллыбыта. Манна кыайылаахтарынан Оксана Понсеева (9 кыл.) уонна Варя Неустроева (6 кыл.) тахсыбыттара.

Билиги, 8-с кылаас оболоро ийэлэрбитин ытыран бырааһыныах-

ИЙЭЛЭРБИТИН ЧИЭСТЭЭБИППИТ

тарынан эбэрдэлээбиллэит. Ийэлэр уонна оболор дьин икки хамаандага араһан араас күрэхтэһиилэри тэрийэн ыыппыппыт. Ийэлэрбит кыайаннар бэйэбит онорбут бириспитигэр тиксибиттэрэ. Кинилэргэ анаан ырыа ыллаабыппыт уонна бэйэбит сэмэй бэлэхтэрибитин туттарбыппыт. Түмүгэр күндү дьоммутугар — ийэлэрбитигэр дьолу-согуну, билигин кытта куруук үөрэ-көтө, сүбэ-

ама буола сылдьаалларга баһарбыппыт уонна үөрэхтээх, үлэһит дьон буоларга эрэһирэспиппит. Бырааһыныахка сылдьыбыт ийэлэр, оболор бука бары олус үөрэн-көтөн, кылааспыт салайааччытыгар Татьяна Николаевнага махтанан тардаспыппыт.

Люба ФИЛИПОВА, Хайахсыт орто оскуолатын "Ыра" корпоһун чилиэнэ.

ТӨРӨПҮТТЭРБИТ САҢААЛАРА

Оҕо сүрүн итинни ылар, киһи быһыытынан чочуллар кыһага дьин кэргэнэ буолар. Билигин үгүс төрөппүт үччаты итингэ норуот педагогикатын ымыаларын туһаныы көдүүүстээгин өйдөөтө. Ол туһунан ааспыт сыл сэткини 24 күнүгэр Болтонобо ытыллыбыт үс нэһилиэк төрөппүттэрин холбоһуктаах "Дьин кэргэн—оҕону итин ийэ" дьин конференцияга актыыбынай кыттыылар буолар.

Билигин оҕо, ыччат улахан дьону убаастаабыт, тугу да сыаналаабыт дьин аҕа саастаах дьон этэрин үгүстүк истэбит. Бу туһунан конференция кыттылаахтара тугу саныылларын билээри төрөппүттэри кытта кэлэспитин.

Н.Т.: "Билигин оҕо өйө-санаата, быһыыта-майгыта сатарыйда дьин этэллэр. Ити этини кытта сөбүлээһин дуо? Итинэн ол төрдө туох ханый?"

Хатылыттан Т.Г.Чинигинарова: "Кырдык оҕо быһыыта-майгыта сатарыйда. Маныаха, мин санаабар, төрөппүт бурундаах. Оболорун

аһара атаахтатаннар, баһарбыттарын, көрдөөбүттэрин барытын бизэһэллэр. Ол түмүгэр оҕо тугу да сыаналаабыт, чэпчэкигэ эрэ талаһар буола улаатар".

Одьулуунтан А.М.Дьячковская: "Бастакытынан, олохпут сайдыытыттан тутулуохтаах дьин саныыбын. Оҕо видео-кинолэри наһаа көрөр уонна төттөрү өтгүн түргэнник ылынар, майгыта алдыанар. Иккиннэн, итингэ болгомто ситэ ууруллубатыттан, төрөппүт оҕотугар чугас, истиг сыйыана суоһуттан".

Н.Т.: "XXI-с үйэ ыччатын эн хайдах көрөбүһү?"

Болтоноготтон Е.И.Иванова: "Билигин оҕо быдан сайдымдаах, үөрэх наадаһын өйдүүр. XXI-с үйэ өссө үмүгэйик үөрэнэн, элбэх омук тылын баһыһааҕа, араас дойдuları көрүүбүт".

Н.Т.: "Оҕону дьин кэргэнэ хайдах итингэ элбэс сөбүт?"

Хатылыттан Т.Г.Чинигинарова: "Дьин кэргэн—оҕо бастагы уонна сүрүн итинни ылар эйгэтэ. Онон, бастатан

төрөппүттэр бэйэ-бэйэлэригэр эйбэс сыйыһаһаах, чөл олохтоох буолуохтаахтар. Манньык эйгэбэ үөскээбит, улааппыт оҕо үмүгэй киһи буола улаатара саарбага суох".

Одьулуунтан А.М.Дьячковская: "Дьин кэргэн оҕону итингэ өбүгэлэрбит үгэстэригэр тирээкирэхтээх. Төрөппүт оҕотун кытта чугас истин сыйыһаһа олохтуохтаах".

Болтоноготтон Е.И.Иванова: "Оҕо туохха интэриэстэһин, дьосурдааһын таба көрөн сайыннарыахха наада, саһалаабыт үлэтин тигээри тирдэрин ирдээһинтээх".

Ити курдук билиги төрөппүттэригэр санааларын үлэһиннэлэр. Түмүктэр этнэм этэҕа көлүүнө биһиэхэ, итинни кэскилбитигэр, эрэһи улахан. Онон, оболор, кинилэр эрэллэрин түһэн бизиримизбит, саха омук сайдыыта билигиттэн тутулуктааһын өйдүүбүн.

Наташа ТИМОФЕЕВА, Болтоно орто оскуолатын 9-с кылааһын үөрэнээччигэ.

МИН ДОЙДУМ — ХАТЫПЫ

Мин төрөөбүт төрүт буорум, үөрэнэр, олорор Хатылын Элбэх үгүс дьоннордоох, үүнэр, сайдар ыччаттаах.

Олус көнө хонуулардаах, күнүүн күлсэр күөллэрдээх, өлгөм оттоох алаастардаах, сүүрүгүрдэр үрэхтэрдээх.

Дьикти, кэрэ хатыннардаах, үмүрүүчү үүммүт үөттэрдээх,

Талбыт курдук талахтардаах, дьулуһунас тинтэрдээх.

Хатылыбын эйгин Умнуом суоҕа куруугун. Өйдүү, саныы сылдьаһым Оҕо сааһым сылларым,

Мэля ЕФРЕМОВА, Хатылы орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччигэ.

МИН ТАПТЫЫР ХАТЫЛЫМ

Хатылыга төрөөбүттэр Болот Боотур курдуктар, Ученайдар, художниктар, Биллэр-көстөр спортсменнар.

Хатылыга олороллор Бастык, чулуу үлэһиттэр, Сырдык ыраас санаалаахтар, Дьикти кэрэ талааннаахтар.

Хатылыттан үөскүүхтэрэ Биллиилээхтэр, чемпионнар, Чахчыэлбэх сүөһүлээхтэр, Аакка-суолга кинирээччилэр.

Маша ОКОНЕШНИКОВА, Хатылы орто оскуолатын 6 кылааһын үөрэнээччигэ.

